

A Szent Korona-tanról

Tóth Zoltán József, a Honvédelmi Minisztérium helyettes államtitkára

Bolgár György: - Igaz, hogy Ön a Szent Korona-tan legjobb magyarországi ismerője és ismertetője?

Tóth Zoltán József: - Ez nagyon kedves megközelítés. Mások is jók, de talán a legjobbak közé tartozom. Ezt talán szerénytelenség nélkül mondhatom. Köszönöm szépen.

- Nem én találtam ki. Olvastam a Népszabadságban, a legnagyobb hazai politikai napilapban, de nyilván ők sem maguk találták ki ezt, hanem az Ön tisztelőire hivatkoznak. Ezek szerint nem tévedtek nagyot. Szóval, hogy kerül a Szent Korona-tan a Honvédelmi Minisztériumba?

- Olvastam a Népszabadság cikkét és a címtől eltekintve pontosnak, korrektnek tartom a cikket. Tehát a kérdésre válaszolva engem elsődlegesen, bár lehet, hogy nem tűnik hihetőnek, de a közigazgatási tapasztalataim, illetve a közigazgatást, gazdasági közigazgatást, alkotmányt oktatói tapasztalataim miatt kért fel a miniszter úr még május közepén, hogy legyek helyettes államtitkára a Honvédelmi Minisztériumnak jogi- és igazgatásszervezési feladatokra. Az egy másik kérdés, hogy nekem van egy ilyen specialitásom, ami a Pázmány Péter Katolikus

Egyetemhez is, és egyéb közéleti működésemmel is kötődik. Ez a jogtörténeti Szent Korona-tannal kapcsolatos oktatás és tudományos munka. Ez hozzá tartozik, de elsődlegesen nem ezért kértem fel, ez még fel sem merült a tárcán belül, hogy ez számítana.

- Tehát azok az igazgatási tapasztalatok, amelyeknek birtokában van, hasznosíthatók volnának a Nemzeti Erőforrások Minisztériumában, a Belügyminisztériumban vagy bármilyen más hasonló intézményben, nem kötődnek a Honvédelmi Minisztériumhoz.

- A tárcánál mindenhol van egyfajta hasonló jogi igazgatási munka. Ebben teljesen igaza van Önnek, valahol ez fegyelmezettebb, gazdaságához kötöttebb. Tény, hogy egy gazdasági-közigazgatási munkát kevésbé mertem volna elvállalni, mint egy ilyen tiszta jogi és igazgatási tevékenységet jelentő munkát a honvédelmi tárcánál.

- Ha jól értem, a Szent Korona-tannak az Ön kiválasztásához semmiféle köze nincs. Ez egy plusz, amit a minisztérium vagy a közvélemény kaphat az Ön személyében, de nem tartozik a munkájához semmilyen értelemben.

- Egyelőre nem, egyelőre semmilyen értelemben nem tartozik a munkámhoz.

- Mit jelent az, hogy egyelőre?

- Azt jelenti, hogy én is figyelem az eseményeket, és egyelőre még én is csak a sajtóból látom, hogy létrejött egy bizottság, amelyet a miniszterelnök úr állított fel alkotmányozás céljából, illetve az országgyűlésben is alakul valami. Viszont ennél többet nem tudok.

- Arra céloz, hogy új alkotmányt akar az új kormány és ennek előkészítésére létrehozta egy bizottságot.

- Pontosan.

- És hátha, majd az alkotmányozás folyamatában, kikérik az Ön véleményét is, mint a Szent Korona-tanhoz értő jogásznak, jogtörténésznek a véleményét is, aki ráadásul egy minisztérium egyik vezetője is.

- Igen, de ez csak az én magánirányú képzelgésemmel, vágyammal.

- Na most a Szent Korona-tanról lehet valakinek nagy, széleskörű tudása, mint Önnek, egy jogtörténésznek, hiszen nyilvánvalóan hozzátartozik a magyar jogtörténethez. Aki ezzel foglalkozik, az nem kerülheti meg a Szent Korona-tant. Viszont a kérdés az, hogyan tekint erre a Szent Korona-tanra. Ma is élőknek vagy követendőnek tartja-e? A Népszabadság cikkéből azt olvasom ki, hogy igen, Ön ennek nemcsak ismerője tudósa, hanem nagyon is egyértelmű képviselője, vagyis azt mondja, hogy a Szent Korona-tan alapján kellene Magyarországon alkotmányozni. Miért? Hogyan?

- Talán azért, mert egy olyan struktúrát adott a múltban nekünk, amit egy hasonlattal mondanék el, hogy érthetővé tegyem. Képzeljünk el egy széfet. Minden államnak van egy széfje, ahol a király a szuverén vagy a nép a szuverén, az a hatalom teljessége. Vagy a királynál vagy a nép

által megválasztott kormánynál van kulcs egy széfhez. Na most ahol a Szent Korona szuverén, ott nem egy kulcs van a széfhez, hanem két kulcs. Megoszlik a hatalomban a széf kinyitásának lehetősége. Ugyanakkor a Szent Korona-tannak volt egy olyan sajátossága a magyar történelemben, hogy nem engedte azt, hogy mindent ki lehessen venni a széfből, hiszen ami a széfben van, annak egy része nem az állampolgároké, nem a királyé, de még csak nem is az államé, hanem egyfajta tabu, a Szent Koronáé. Tehát lehet hasznosítani, birtokolni, koncesszióba adni, de azt a nemzeti vagyont, ami így a Szent Koronához tartozik, nem lehetett privatizálni, mai fogalommal kifejezve. Tehát ez egy olyan széf volt, ahova nem egy kulcs kellett, hanem kettő, ellentétben Európával. A széfből pedig nem lehetett mindent kivenni.

- Na de ezt a kulcsot valakinek forgatnia kell, a korona ugyanis nem élő személy. Kié ez a, tegyük fel, másik kulcs? Kinek a kezében lesz?

- A történeti múltban az egyik az államfőnél volt, a királynál, a másik pedig a nemzet által képviselt erőnél. De ez úgy strukturálódott - ami esetleg modern példát is tud mutatni a múltból - , hogy a központi és az önkormányzati hatalmak, területi vagy érdekképviseleti hatalmak egyensúlyban voltak egymással. Tehát gyakorlatilag a központi kormányzat rendelkezik nagyon sok minden felett, de az önkormányzati struktúra ezt ellensúlyozza, és a kettő között talán az államfő mérlegel.

- Szerintem így a hallgató is többet ért meg abból, hogy mi is lehet ez a Szent Korona-tan, de azt mondanám, hogy a király abszolút uralmát valamilyen módon korlátozó nemcsak eszme, hanem gyakorlat is volt, mert erre hivatkozva például szembe szegülhettek a királlyal, az esetleges túlkapásaival, túlságosan egyoldalú intézkedéseivel vagy az országot és a társadalmat sértő intézkedéseivel, azok, akik épp ezt a kulcsot a kezükbe kaparintották.

– A másik kulcsot.

– Igen. Azért a modern világban, főleg a modern demokráciákban kialakult a Szent Korona-tan nélkül is a fékek és ellensúlyok rendszere. Ehhez nem kell Szent Korona. Nem kell egy tárgyhöz kapcsolni ezt a bizonyos kulcsot, hanem megvannak a kiépített, és alkotmányosan meghatározott és védett intézményrendszerek. Van végrehajtó és törvényhozói hatalom, van igazságszolgáltatás, amely független, úgy, hogy senkinek ne lehessen teljhatalma és egyeduralma. Miért kell visszanyúlni a Szent Koronához, amely ugyan nagyon szép ereklje, de mégiscsak egy tárgy?

- Egyrészt azért, mert mint mondta, három hatalmi ág van. A mi hagyományunkban is létezett a törvényhozó, végrehajtó és a bírói hatalom. Viszont nálunk mind a három hatalmi ág intézményeinek egy része a központi erők kezében volt. A másik része viszont teljesen önkormányzati módon működött. Tehát a központ végrehajtó ereje egy határon megállt. Kompromisszumra kellett jutni mind a három hatalmi ágnál az önkormányzatok különböző formáinál. Ezt azért lehetett elérni, mert nemcsak a király nem rendelkezett abszolút hatalommal, hanem a nép sem, tehát nem beszélhettünk népszuverenitásról vagy a király szuverenitásáról, hanem Európában egyedül ennek a bizonyos Szent Koronának volt szuverenitása. Tehát ember nem birtokolhat teljhatalmat sem a nép nevében, sem a király nevében, sem külön, sem együtt.

- A Corona Regni fogalom nemcsak Magyarországon létezett. A középkorban eléggé elterjedt eszme volt más európai országban is. Tehát nem vagyunk mi ebből a szempontból kivételesek. És aztán a világ, benne Európa, ezen túlhaladt. Miért vannak Magyarországon mégis olyan sokan, akik valamiféle misztikus erőt tulajdonítanak ennek?
- Egyrészt tényleg más államokban is volt koronatan, de nem ugyanaz, mint Magyarországon – ezért is halt el –, mivel itthon nem egy fikció-koronához van kötve a tan, hanem a világ egyetlen szakrális, szent koronájához. Itt valóban van egy misztikus erő.
- De szakralitást csak az emberek adhatnak neki.
- Nem. A szakralitás az Istentől jön.
- Ugye ha valakit szentté avatnak, azt mégiscsak az emberek teszik meg. Nem biztos, hogy végeredményben Isten álláspontjával, véleményével egyezik, mert ezt soha egyikünk sem fogja megtudni.
- Na hát itt valóban nem világnézeti, hanem antropológiai, kozmológiai különbség van köztünk, mert én azt hiszem, hogy az Isten ilyenkor is jelen van, nem csupán az emberi gyarlóság...
- Abban megegyezhetünk, hogy ez hit kérdése. Ön ezt hiszi, én meg nem ezt hiszem.
- Viszont az a hatalommegosztási kérdése, hogy a széfet nem egy erő tudja kinyitni, hanem kettő, és a széfből nem lehet mindent kivenni, éppen azért, mert a hatalom forrása a korona és nem a nép meg nem a király. Ez viszont már nagyon praktikus dolog.
- Miért nem jó a demokratikus köztársaság? Az pontosan erről szól. Hogy ne tudja egy ember kinyitni a széfet.
- Épp az a sajátosság, hogy nem erről szól. Arról szól, hogy ha a nép nevében eljár egy bármilyen kormányzat, tehát itt most párttól, hatékonyságtól, céltól függetlenül – tehát nem pártpolitikailag beszélünk –, az a kormányzat, amely a hatalommal rendelkezik, tulajdonképpen, bármelyik pártról van szó, mindegyik hatalmi ágra direkt vagy indirekt módon befolyással tud lenni. Ami bizonyos szempontból jó, de bizonyos szempontból oligarchikus hatalmi képződéshez vezet, és ez nem az én találmányom, hanem ez a történelmi tapasztalat is. Maritaintól Platónig ezt sokan elmondják, és gondolkoznak azon, hogy lehet ezt kizárni. Úgy lehet kizárni, hogy a hatalom teljességét nem bízuk az emberi gyarlóságra, hanem korlátokat állítunk úgy, hogy van egy, mondhatjuk azt, hogy isteni erő, a Szent Korona, és annak az alkotmányos vagy szimbolikus jelenléte. De ennek utána nagyon praktikus következményei vannak.
- Ön szerint tehát a Szent Korona-tan arról szól, hogy a korona végül is mondjuk a Magyarországot jelképező széf két kulcsa közül az egyiknek a birtokosa, hogy ne sajátíthassa ki senki ezt a széfet, se király, se valamilyen egyéb egyeduralkodó, se a nép.
- Nem. A koronáé a hatalom teljessége, nem a királyé és nem a nemzeté. Ebből az következik,

hogy valakiknek kell gyakorolni a hatalmat, hiszen a korona nem fog hatalmat gyakorolni. Ez oszlik meg a két kulcs szerint, ha már ezt a hasonlatot használtam, az államfő, a király, illetve a nemzet és a nép között. Tehát amennyiben nem a korona lenne a szuverén, hanem a király, akkor a királynál lenne a kulcs.

- Miért nem jó az, ha a nép a szuverén? Annál nagyobb teljességet nem lehet elképzelni.

- Itt arról van szó, hogy ha a nép a szuverén, akkor bármilyen rendszer – akár demokratikus, akár diktatórikus, ami a népszuverenitásra épül – olyan hatalmi struktúrát épít fel – ezt megint csak párttól függetlenül mondom -, amely lehetővé teszi, mivel a nép nevében jár el egy elit, hogy ebből az elitből egy kizárólagos oligarchia képződjön. Az oligarchia rendelkezik azzal a kulccsal, amit úgymond a nép neki odaadott, hiszen általa van hatalmon az, aki hatalmon van. Itt előbb vagy utóbb a kulcs kinyithatja a széfet és onnan bármilyen rendszer is van, kivehet akármit...

- Ilyen a világ, ilyen a társadalom, ilyen a történelem, a Szent Korona-tan hiába nyert teret Magyarországon évszázadokon keresztül, mindig voltak olyan egyeduralkodók, önkényurak, királyok vagy akár a nép is lehetett olyan, hogy visszaélt azzal a hatalommal, amely épp adatott neki. Hiába volt hozzá Szent Korona-tanunk.

- Ez így van. Állandó próbálkozás ez, hiszen az ember nem tökéletes. Viszont ez nem tekinthető törvényesnek. Ha nem törvényes, akkor – ilyenkor van szó jogfolytonosság helyreállításáról – azt helyre kell tenni. Tulajdonképpen amennyiben az állami vagyont a nemzeti vagyon olyan részének tekintjük, ami mögött ott van a Szent Korona, hiszen nem a nép vagy a király a tulajdonosa, hanem a Szent Korona, az a bizonyos szent tárgy, szimbólum, fikció, akkor ez a vagyon tabukérdés lesz, amit használni kell, birtokolni és kezelni, de eladni, elajándékozni nem lehet.

- Na de mi ez az állami vagyon? Alapesetben azt mondjuk, hogy egy ország alapvető vagyona a földje. Ehhez képest ez a föld jórészt magántulajdonban van Magyarországon is, és jobb- és baloldaliak egyaránt úgy gondolják, hogy ez rendben is van.

- Úgy van. Itt a stratégiai és európai uniós kérdés is az, hogyan lehet megakadályozni, hogy ez a földtulajdonlás vagy a földbirtokosság kevesek kezében koncentrálódjék, miközben a többség elveszíti a lehetőségét. Illetve hogy ezek a bizonyos kevesek mennyire magyarországi vagy európai uniós, vagy más eredetűek. Tehát minden európai uniós tagállamban ez egy kérdés. Illetve ez nem is vitakérdés, hanem a kérdés az, hogyan lehet ezt kezelni.

- De ez praktikus kérdés. A jog által persze szabályozott és szabályozható praktikus kérdés, de arról van szó, hogy egy állam a társadalom tagjainak milyen életlehetőségeket, megélhetést, életfeltételeket teremtet. Ha ehhez a föld magántulajdona jó eszköz, akkor ezt megpróbálja elősegíteni. Ha adott esetben az a jó, hogy nagybirtokok jöjjenek létre, nem biztos, hogy jó, de így alakul, akkor ezt próbálja meg támogatni, kialakítani. Ha az, hogy külföldiek is földtulajdont szerezhessenek, mert a magyarság úgy jut tőkéhez, akkor azt támogatja. Ez viszont nem Szent Korona-tan, hanem praktikus erőviszonyok kérdése.

- Önnek teljesen igaza van. Tehát nem cáfolni akarom, hanem azt szeretném mondani, hogy amikor a mezőgazdasági földvédelem különböző eszközei létrejöttek az évszázadok során Magyarországon, és ezt a Szent Koronához kapcsolták, a lényeg nem változott akkor sem, meg most sem. Az eladósítás egyik eszköze az, ha a földbirtokra - ha már nem birtok, hanem tulajdon – jelzálogot tesznek. Ez mindenféle korszaktól függő monetáris és fiskális politikának a következménye. Hogy ezt alapvetően korlátozzák, tehát, hogy bizonyos pénzügyi koncentrációk az eladósítással a termelő földet és esetleg más nemzeti javakat ne szerezzék meg, erre volt a Szent Korona tannak egy olyan konstrukciója, amely –mivel a tulajdont a Szent Koronához kötötte – a birtokot meghagyta a magántulajdonosok kezében, ellenben így jelzáloghitelezéssel nem lehetett hitelfüggővé tenni az élelmiszert és minden más hasonló terméket.

- Viszont ehhez képest Magyarországon kialakultak az óriási földbirtokok, arisztokraták kezében, a jobbágyság évszázadairól, a föld nélküli parasztság későbbi hosszú korszakairól ne beszéljünk. Szóval a Szent Korona-tan nevében és jogcímével Magyarországon ugyanolyan igazságtalanságok vagy jóval nagyobbak történtek, mint akár később. A demokrácia sokkal több biztosítékkal szolgál ahhoz, hogy igazságosan alakuljanak, akár a földkérdésben, akár másban a dolgok.

- A demokrácia nem zárja ki a Szent Korona-tant, hiszen a közös ügyek közös intézése, többség-kisebbségi alapon és kompromisszumokon keresztül, ez a normális rend. A kérdés az, hogy az állampolgárok mögött van-e biztosított állami vagyon, illetve olyan magánvagyon, ami biztosítja ezt a szabadságot, hogy ez az önszerveződés, amit demokráciának is nevezhetünk, működőképes legyen. Ha az emberek és az állam koldusszegény, hitelfüggő, akkor tulajdonképpen demokráciáról ugyan beszélhetünk, de inkább egy oligarchikus, igazságtalan hatalmi rendszer alakul ki. Amit Ön mond, az az egykézés, a kivándorlás, a nemesből dzsentri lesz, a főrendű urak is tönkremennek és így tovább. A kiegyezés utáni korszakra ez jellemző, annak minden pozitívumával együtt, és ez éppen onnan fakad, hogy ezt a kérdést 1867 után későn kezdték el kezelni. Tény, hogy amikor 1867-ben a jogfolytonosság helyreállításával visszaállították a Szent Korona alkotmányosságát, akkor a nemzeti vagyon védelmének egyes részeit nem úgy kezelték, mint korábban. Ebből alakult ki az, amiről Ön beszél. Tehát ha ez a kérdés megint előtérbe kerülhet, akkor nem mindent ugyanúgy kell csinálni, ahogy 1867-től 1918-ig vagy 1920-tól 1944-ig vagy az 1500-as évektől 1848-ig csinálták. De vannak olyan elemek, amelyek bemutatták a múltban, hogy hasznosak, és ezek mind valahogy a Szent Korona szuverenitásához és tulajdonjogához kötődtek.

- A Szent Korona szuverenitása alatt ugyanolyan borzalmak történtek Magyarországon, mint amikor a Szent Korona szuverenitását semmibe vették, vagyis létrejött a köztársaság. Ha végiggondoljuk logikusan azt, amit Ön mondott, akkor a Szent Korona szuverenitásának legjobb gyakorlati kifejeződése a proletárdiktatúra. Minden hatalom a dolgozó népé és nincs gyakorlatilag magánvagyon.

- Nem a magánvagyonok ellen beszélek. Egyrészt a proletárdiktatúra a népszuverenitás abszolút diktatórikus kifejeződése. Tehát épp arról beszélek, hogy ez egy szélsőség, ami létrejöhet népszuverenitás alapján, de demokratikus keretek között is, ugyanezen az alapon, ha nem is diktatúra, de oligarchikus-diktatórikus rend létre tud jönni praktikus véve.

- Viszont ezek az oligarchiák vagy oligarchák nem tartanak örökké. Egyszer fent, egyszer lent. És minden társadalomban, mondjuk az Árpád-házi társadalmakban is voltak királyok, főnemesek, birtokosok és birtok nélküliek, jobbágyok. Korábban törzsfőnökök és közemberek. Ez a különbség, a társadalmi ranglétra mindig is létezett.

- A társadalmi hierarchia mindig élt, persze kérdés, hogy ez mennyire közelíti a kölcsönösségre és felelősségre épülő rendet vagy inkább az önzésre épül. A magyar közjog úgy szabályozott, hogy aki egyébként lejjebb van, tehát kisebbek a jogai, annak kevesebbek a kötelezettségei. Tulajdonképpen 1514 után, mikor egy polgárháborút próbáltak Magyarországon csinálni, akkor két dolog volt. Ami negatívum, hogy a parasztságot is érintette. Elvesztették az országos politikai jogaikat. Viszont a kötelezettségeik is lejjebb mentek és megmaradtak. Nem úgy például, mint Angliában, ahol gyakorlatilag elzavarták őket a földjeikről. Magyarországon nem zavarhatták őket el, mert a föld, amit használtak, nem az övék volt, de nem is a nemesé vagy az államé, hanem a Szent Koronáé. Tehát nem lehetett elvenni tőlük és tulajdonképpen az volt a kérdés már akkor is, hogy vajon lehet-e a paraszti földeket privatizálni 1510-20-as években, vagy nem lehet.

- Azért a Dózsa-féle parasztfelkelést el lehetett fojtani erőszakkal, úgyhogy elzavarni talán nem, megölni meg lehetett őket.

- Tudom, ez nagyon rossz dolog, de ha mélyebbre mászunk a kérdésben, aminek én csak örülök... Szóval nagyon hasonló dolgok történnek az 1500-as évek elején. Akkor is volt két nagy pénzügyi birodalom, a Fuggerek és a Mediciek. A Fuggerek megették a Medicieket, de aztán Magyarországra is bejönnek a Jagelló-korban, és egy olyan sajátos, mondjuk így, monetáris politikát kezdenek, aminek tényleg az a célja, hogy hogyan lehet, mint a korabeli Angliában VII. és VIII. Henrik alatt, a parasztoktól elprivatizálni a földet, úgy, hogy a nagybirtokosok tulajdonába adják, majd eladásítjuk őket, és akkor mehetnek. Magyarország az egyetlen Európában, ahol ez nem történt meg.

- Mindenesetre a legnagyobb vagy az egyik legnagyobb magyar, Széchenyi István azt írta: „A Szent Koronának tagja vagy, Szent István köpenyének egy darabja vagyok. Ez de facto, sem fizice, se moraliter nem igaz.” Úgyhogy voltak már azért a 19. században is olyan nagy magyarok, akik úgy gondolták, hogy ez enyhén szólva nem állja meg a helyét, és ők nem alattvalói a Szent Koronának.

- Ezt nem mondta Széchenyi, hogy nem alattvaló. Itt arról beszélt, valóban, hogy tegyük forgalom képessé a földet, akár a paraszti, akár a nemesi.

- Mert ez tartozik a modern, a versenyképes társadalomhoz. Ahhoz, hogy Magyarország életben maradjon Európában, például ez kell. Gondolta Széchenyi is nyilván.

- Mert úgy gondolta, hogy lehet kompromisszumot kötni. Vagy-vagy helyett lehet is-is. Mondjuk az ő elképzeléséből az is lett volna, hogy akkor a hitelt nem Bécsből kapnák a földbirtokosok meg a parasztok, hanem egy Magyar Nemzeti Bank létrehozásával, amire a Kárpátok aranya adta volna a fedezetet. De ennek csak az egyik része valósult meg, a föld magánosítása. Parasztké és nemeské. A hitelviszonyok nem változtak, és ekkor Széchenyi pozíciót vált,

1847-48-ban, és felismeri, hogy nem működik az alku, amit ő korábban gondolt. Amiért ő Angliában volt, ahol Morgannel is megismerkedett Metternichen keresztül, Bécsbe is elmegy. Elment Angliába a Rothschild-család fejéhez. Tárgyaltak, és azt gondolta, hogy lehet alku. Egyébként én is azt gondolom, hogy lehet alku.

- Az alkunak a legjobb rendszere viszont a demokrácia. Nem?

- Hogyne, de ha szegény az állam és koldusok az állampolgárok, ott csak papíron van demokrácia, és ez a probléma a mostani alkotmányosságban is szerintem. Ez megint csak a magánvéleményem. Nem köztisztviselőként mondom.

- Az nem probléma a Szent Korona-tan alapján, hogy most a választások nyomán egy kétharmados parlamenti többségű kormányzat van hatalmon, amely gyakorlatilag azt csinál amit akar? Nincs korlát.

- Vártam ezt a kérdést. Arra van lehetőség, hogy józanabb alapokra tegyük a rendszert, józanabb alapokra, mint az elmúlt hatvan-hatvanöt évben működött. Aztán hogy mi lesz belőle...

- Mégis minek alapján? Az Ön megérzései alapján, meg feltételezzük hogy Orbán Viktor jó ember, vagy jót akar, vagy pedig intézményes alapon? Hogy igen, a demokrácia megteremti a feltételeit a kontrolloknak, az ellensúlyoknak, a fékeknek, és ha jót akar, akkor a támogatás is megvan, ha meg nem, akkor ebben meg lehet akadályozni. Nem ez volna a lényeg?

- Akik ismernek engem, azok tudják, hogy nem szoktam szervilis lenni. Én azt gondolom – ezen nem is kell vitatkozni, mert ez nem vitakérdés –, hogy a miniszterelnök úr, nemcsak azért, mert ha harmad vonalban is, tagja vagyok a kormányának, szerintem jót akar. Személyiségében is jót akar. És azt gondolom, hogy ha lesz is alkotmányozás, és ezért fontosak a történelmi hagyományok... egyébként a legjobb példa Mátyás király, akinél teljesebb hatalmat a magyar történelemben kevesek gyakoroltak szinte zökkenőmentesen, és mégis, ő teljesítette ki azt az önkormányzati intézményrendszert, azt a vagyonvédelmi rendszert, ami aztán a következő évszázadokban, egészen a 19. századig, egyfajta alkotmányos és anyagi biztonságát adta a megszállt és a szétdarabolt Magyarországnak. Tehát ebben reménykedem én, hogy a következő évek egy mindnyájunk számára konszolidált állapotot teremtenek. Még egy példát mondanék, hogy mikor a Fuggerek itt voltak, úgy működtették a pénzügyi birodalmukat, hogy stróman-családokat építettek fel. Mint például a Perényi, Báthory, Túrzó. Aztán a Fugger birodalom az eltűnt. Már a 16. század közepén szétesett. Ellenben ezekből a családokból utóbb nagyon jó nevű családok lettek, mert a Szent Korona megvédte az ő magánvagyonukat. De ezért kellett is tenni a közösségért.

- Na azért Orbán Viktortól a Fuggerekig elég nagy utat tettünk meg.

- Igen, mert Ön hozta elő a középkori példát. Tehát azt gondolom, hogy józan belátás, hogy együtt kell valamit kitalálni, mert ahogy mi nem mehetünk el innen, senki nem mehet el az országból, mert nincs hova.

